

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 23.

V Ljubljani, 7. rožnika 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrť leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Po državnozborskih volitvah.

Glas z Goriškega.

Končale so bile najznamenitejše volitve, kolikor smo jih doživeli. To je bil boj, da malo takih. Napredna svobodna misel se je bojevala z nazadnjaško, klerikalno silo, ki hoče vladati, kakor je vladala doslej. Rezultat na Goriškem je dovoljen za napredno misel, zakaj priborila si je vsaj enega poslanca od treh. Za prvi poizkus moramo biti zadovoljni, četudi bi bili mogli veseliti se celo večje zmage, ako bi se bili bojevalci za napredno misel bolj združili ter ako bi bil vsakdo storil svojo dolžnost, kogar poklic veže na delo.

Po dovršenem boju si oglejmo bojišče s stanovskega stališča! Pri tem pustimo v nemar osebe kandidatov, ampak glejmo le na stranke. Ako ne jemljemo v poštev socialno-demokratske in agrarne stranke, ker prva nima še tal med po ogromni večini kmetiškimi volilci, a druga se je porodila tik pred volitvami brez vsake organizacije, imamo na Goriškem le dve stranki: napredno in klerikalno.

Po poklicu spada učiteljstvo med prvo a duhovščina vodi drugo. Po programih obeh strank, kakor sta se razvijala pred in med volitvami, bi moralo učiteljstvo stati v napredni in delovati za napredno stranko.

A tudi po programu „Zaveze“ naše in po tendenci nje glasila, vrlega „Učit. Tov.“, bi moralo iti učiteljstvo v boj za kandidata napredne stranke. Žal, da temu ni tako! Dvakrat žal, da je bilo v mnogih slučajih celo narobe!

Ako hočemo kaj veljati, ako hočemo pripomoči k zmagi napredne misli, ako nočemo biti le peto kolo pri vozu, moramo zdraviti rane na svojem telesu.

Zakaj je bilo učiteljstvo razcepljeno v boj med napredno in klerikalno stranko? Zakaj so nastopali nekoji učitelji z vso vnemo za napredno, a drugi za klerikalno stranko? Zakaj je glasovalo mnogo učiteljev za klerikalne kandidate?

Gospod urednik! Toliko lepih člankov ste napisali in objavili proti klerikalizmu, da ste morali prepričati vsakega količkaj zavednega učitelja o pogubljivih namenih klerikalcev. Žal, da niste prepričali niti vseh odbornikov „Zaveze“. Neverjetno, a vendar resnično! Evo dokaza!

Več naprednih učiteljev je objavilo v „Soči“ št. 56. poziv kraško-vipavskim učiteljem, naj store svojo dolžnost, da zmaga vsaj pri ožjih volitvah napredni kandidat A. Štrekelj. V pozivu čitamo: „Žal, da se med temi agitatorji (za klerikalca dr. Laharnarja) nahajajo tudi taki ki so

odborniki naše dične „Zaveze“ in katerim je učiteljstvo poverilo zastopstvo v okr. šol. svetu!“

Gospod urednik! Ali se ne zgražate nad takim postopanjem!? Ali nam je naša organizacija samim sebi v posmeh, da sme vsak odbornik podirati, kar smo sezidali s trudom? Čemu nam je taka organizacija?

Vodstvu „Zaveze“ naznanjamo, da vlada med naprednim učiteljstvom veliko ogorčenje, ki bo očitno izbruhnilo pri zborovanju „Zaveze“ v kljub temu, da štiti tega odbornika celo c. kr. okr. šol. nadzornik M. Kante. Svetujemo vodstvu „Zaveze“, da vzame v resen pretres ta čin svojega člana. Tako dejanje je tudi v demoralizacijo posebno mlajšemu naraščaju našega stanu. Dovolj za zdaj, saj se vidimo v Radovljici!

Poleg „Zaveze“ imamo še okrajno učiteljsko društvo, katerih glasilo je tudi vrli „Učit. Tov.“ Mimo drugega imajo naša okrajna društva namen, gojiti stanovsko zavest. Ali ni žalostno dovolj, ako so celo odborniki učit. društva glasovali različno, nekoji za naprednega, a drugi za klerikalnega kandidata? In taki možje hočejo biti voditelji učiteljstva vsega okraja?! Proč! Taki niso v ponos našega stanu, ki se mora šele boriti za svojo eksistenco.

Ali je potem čudno, ako posamezni učitelji postopajo različno? Pri takih razmerah je skoro naravno, ako je n. pr. „Sloga“ poslala v Kal (napredno občino) v torek pred vnebohodom učitelja Rustjo iz Bat, ki je volilce pri shodu v farovžu kar naravnost „elektrizoval“. („Gorica“ št. 42.)

L. Likar, nadučitelj v Ozeljanu, je nastopil na klerikalnem shodu za klerikalnega kandidata. („Soča“ in „Gorica“.)

Dr. Gregorčič je imel shod pri Sv. Luciji — predsedoval je mladi učitelj Bratina. Kandidat je napadal novo šolo in napredno učiteljstvo ter šuntal volilce proti njemu — pod predsedništvom učitelja, ki je k vsemu temu molčal. („Soča“ in „Gorica“.)

Dovolj! Navedli smo le nekoliko zgledov, ki jasno in glasno dokazujejo, kako žalostno vlogo so igrali voditelji naše organizacije in posamezni učitelji. Nič se ne smemo čuditi, ako našega stanu ne upoštevajo tako, kakor bi ga morali. Naravno je, da nam režejo tudi take kose kruha, kakršnih bi nam ne smeli in ne mogli, ako bi bili taki, kakršni bi morali biti.

Ni prvič letos, da je tako postopalo učiteljstvo. Tudi poslednjič ni, ako se ne stori proti temu primerne korake.

Organizacija učiteljstva je pomanjkljiva. Treba jo bo popolniti. V zgled naj nam bo v tem pogledu

duhovščina, ki je šla kakor en mož v boj za klerikalizem. Ona, ki ji ne manjka drugega ko tičjega mleka, je bila vneta in edina ker se je le bala, da bi utegnilo priti kdaj nekoliko drugače. Mi pa, ki smo zapostavljeni povsod in povsem, ki nam gre za najprimitivnejše pogoje primerne eksistence, smo bili mlačni, needini, smo pomagali celo mogočnim nasprotnikom. Žalostna perspektiva!

Ne, tako ne sme iti dalje! Kreniti moramo na drugo, pravo pot, ki nas dovede k cilju. Po sedanjosti poti celo nazadujemo!

Kako naj se organizujemo politiško?

Izkušnja nas uči, da dosedanja naša organizacija ni popolna, marveč jako pomanjkljiva. „Zaveza“ je sicer pokazala ob raznih prilikah, da dela za napredno misel. Da to ni dovolj, imamo več kot zadosten dokaz, da celo nje odborniki agitira proti naprednemu kandidatu za državnoborski mandat. V okrajnih društvih nastopajo sicer posamezni napredni člani ter propagirajo za napredno misel, ali v odločilnem trenutku store člani in celo odborniki in tudi predsedniki vsak po svoji glavi korake proti napredni misli in za klerikalizem.

Zakaj tako? Največ gotovo zato, ker ni obveznih sklepov, ker nimamo organizacije, ki bi vodila boj našega stanu proti klerikalizmu za napredek. Zaraditega nimamo uspehov.

Pomanjkljivost politiške organizacije v našem stanu so spoznali nekoji napredni, vneti, delavni tovariši tudi na Goriškem ter so poizkusili najti pot, po kateri naj bi bilo hodilo kompaktno učiteljstvo tudi pri volitvah. Tovariša nadučitelja Bajte smo bili naprosili, naj skliče zaupni shod vsega slovenskega učiteljstva na Goriškem. Na shodu se je izvolil zaupni odbor, kateremu se je poverila naloga študirati vprašanje o postopanju učiteljstva pri državnoborskih volitvah. Zaupni odbor se je marljivo posvetoval, posebno predsedništvo je na vse strani premišljevalo, kako in kaj bi trebalo ukreniti, da bi bilo v največjo korist našemu stanu. Pri tem se je pokazalo, da pri sedanjih državnoborskih volitvah ne bo moglo učiteljstvo nastopiti kot dobro organizovana korporacija. Manjkajo namreč predpogoji. Vse je kazalo, da bomo needini, razcepljeni, ker smo neorganizovani. Pač pa je spoznal zaupni odbor za potrebno nasvetovati zaupnemu shodu vsega slovenskega učiteljstva na Goriškem nekaj korakov, neko organizacijo, namreč ustanoviti nekak konzorcij za izdajanje politiškega lista za preprosto ljudstvo. Shod je sklenil soglasno (proti en glas), da učiteljstvo zamore izdajati tak list; v daljno razpravljanje pa se večina ni spuščala, ampak je demonstrativno zapustila dvorano — iz ljubosumnosti za prvenstvo. Tako postopanje so obsodile minule državnoborske volitve, kakor smo dokazali spredaj. Torej logičen sklep: učiteljstvo spozna za potrebno in zmožno, a noče storiti potrebnega koraka. V opravičenje nekojih tovarišev naj konstatiram, da mnogim ni bilo povsem jasno, kako in kaj se namerava. Premalo jasnosti je torej bilo.

Državnoborske volitve so minile, tudi učiteljstvo nosi nekaj krivde, ako ni dosegla več zmage napredna misel. Da ne bo trpela napredna šola in učiteljstvo prehudih posledic, nimamo učitelji veliko zaslug, ampak socialno-demokratska organizacija, ki je dosegala tako veliko število poslancev, da proti njih volji ne bodo mogli nazadnjaki zadeti prehudih udarcev napredni šoli in nje učiteljstvu.

Ako bi bil zmagal klerikalizem drugod v toliki meri kakor na Slovenskem, ne vemo, kaj bi se utegnilo zgoditi z našo šolo in z naprednim učiteljstvom. Krivi bi bili v precejšnji meri sami.

Kako naj postopamo v prihodnje?

Tako kakor doslej nikakor ne. Na tej poti ni zmage. Na zaupnem shodu v Gorici je spoznalo učiteljstvo, da je potrebno in mogoče storiti drugih korakov. Torej na delo! Ljubosumnost v stran; ne; boljše na delo! Ljubosumnost in gorečnost naj nas vodi — a v delo za napredek in zmago. Pričeto delo naj sprejme v krepke roke, kdor se čuti poklicanega v to. Ne odlašati z delom, ker čas hiti; kmalu bodo druge volitve; ako ne za državni, pa gotovo za deželni zbor, ki je za nas tudi velike važnosti, ker nam reže škorjice kruha kot plačilo za trudapolno naše delo. Ako bomo spali ter iz ljubosumnosti drug drugega sumničili ter se prepirali za oslovo senco kakor zadnjič pri obnem zboru učiteljskega društva za goriški okraj, pa bomo volitvah razočarani kakor smo zdaj.

Razmere na Goriškem so se tako razvile da imamo kranjskim enake razmere. Naš boj je sličen onemu na Kranjskem. Ali hočemo dopustiti, da zavladajo tudi pri nas take razmere? Sami bomo krivi. V boju je življenje in zmaga!

Končujemo z apelom na vodstvo naše „Zaveze“: Ustvari naj nam organizacijo za politiško življenje, za politiško delovanje učiteljstva, ker brez takega ni zmage. Ne odlašati, ker kdor hitro da, dvakrat da. Ven iz defenzive v ofenzivo!

* * *

To so misli v boju osivelega učitelja, ki se je zopet vrgel na delo, ki ga je bilo skoro da ubilo. Opomogel si je zopet na noge ter je pripravljen zopet se bojevati v prvih vrstah. Na delo torej, ker resnobni so dnovi!

—e—

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca vel. travna 1907 K 58.434.44

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Izobrazbe na Koroško!

Z elementarno silo je dal tlačeni in teptani koroški Slovenci pri zadnjih volitvah duška svoji narodni zavednosti: strl je verige, v katere so ga s satansko zlobnostjo uklepali domači in tuji sovražniki, in vzdignil visoko na starodavnih slovenskih tleh prapor slovenski. K dostojni manifestaciji vseh obmejnih Slovencev se je pridružil prvič zmagoslavno koroški brat, „na tleh leže sovragov stebri stari!“ Padle so tudi trdnjave Beljak, Maribor, Trst in impozantno se je vzdignil v obeh vsega sveta ugled teptanih, do sedaj zaničevanih. V stiskah in nevarnostih se pokaže pravi junak, vsaka smrtna nevarnost je za njega stopnica nakvišku k slavi.

Boj je bil ljut, ker je sovražnik brezobziren. Postavil si je za nalogo nas zatreti in iti čez naša trupla triumfalno pot k morju. V tem svojem neukrotljivem poželenju je skoro pobesnel, kakor fanatiku so tudi njemu v dosego tega namena dobrodošla vsa sredstva. V zasmeh prosvetljenosti XX. stoletja se teptajo najprvotnejše in najsvetejše pravice vsakega človeškega bitja od strani oblastev, ki so poklicane čuvati red in pravo. Po zakonu se obeša Slovincu ključalnica na usta pred sodnijo, po zakonu se trga od materinih prsi slovenska deca in se zastruplja s sovrastvom do lastnega rodu. Uprava in vlada ignorira naše narodne